

Navještaj Božića

Cantus Martyrologii in Vigilia Nativitatis Domini

Prastari običaj naviještanja svetkovine Božića njegovan je ponajprije u samostanima benediktinaca, a u novije vrijeme sve više postaje zanimljiv, kao i mnogi drugi napjevi koji su liturgijskom reformom Drugog vatikanskog sabora otišli u zaborav. Polako kao da se obnavljaju ti prastari običaji u našim liturgijskim slavljinama i to zaslugom jednog dijela klera što je posebno pohvalno. Navještaj rođenja Gospodina našega Isusa Krista potječe iz Rimskog martirologija (Cantus martirologi-Laudes festive). Martirologij mučenika su u stvari Almanasi (Podrijetlo riječi povezuje se s grčkim nazivom *ἀλμενιχιστά* koji je zabilježio sv. Euzebije a označava egipatske knjige o nebeskim pojavama ili arapski oblik te riječi što znači kalendar.). Martirologiji su mogli sadržavati mjesečeve mijene, spomendane i blagdane svetaca i mučenika. I navještaj Božića našao se tako u toj knjizi. Glavna tema navještaja je vrijeme i sveti događaji u vremenu; smještaj Kristovog rođenja u kontekst ljudske povijesti, posebno u kontekst svete povijesti hebrejskog naroda, od Abrahama do Mojsija, od kralja Davida i do proroka.

Ovaj sadašnji navještaj je revidiran kako bi postao razumljiv i u našem vremenu. Krist je došao na svijet kada su od stvaranja svijeta već prošla mnoga stoljeća i stoljeća za stoljećima nakon potopa. Božićni proglas smješta Kristovo rođenje unutar povijesti izabranog naroda kao i u grčki i rimski kalendar. Sto devedeset četvrte Olimpijade i sedamsto pedeset druge godine od utemeljenja grada Rima kao i četrdeset i druge godine vladavine cezara Oktavijana Augusta. U navedenom, točnom vremenu Isus Krist rođen je od Marije u Betlehemu. Rođen je zbog Božjeg nauma punog ljubavi »da posveti svijet svojom prisutnošću punom ljubavi«.

U Martirologiju su predložena dva uzorka napjeva. Jedan je cantus ordinarius ili simplex, a drugi, bogato ukrašen melizmama, cantus solemnior ad libitum. Verzija simplex temelji se na već poznatom tonusu za pjevanje starozavjetne poslanice tj. recitativ na dominantni ili recitativnom tonu C, a svaka kadenca na točki je kvintu niže tj. na tonu F. Stječe se dojam lidijskog modusa s tonikom na tonu F i dominantom na tonu C. Pretposljednja rečenica: »Postavši Čovjek, u Betlehemu Judinu porađa se od Marije Djevice diže se za jednu kvartu više u ovom slučaju na gornji ton modusa F. Posljednja rečenica »Porodjenje Gospodina našega Isusa Krista u tijelu« pjeva se opet na recitativu tona C s kadencom u lidijskom modusu na tonu F. Neka izdanja imaju posljednju rečenicu još za jednu kvartu više od gornje tonike modusa tj. na ton B i sa završetkom sličnom napjevu muke. Glede toga Stanislav Prepek kaže: »Ovaj dirljivi završetak na tonu muke već nas kod rođenja Božanskog Spasitelja podsjeća na njegovu muku i smrt, cilj njegovog dolaska na svijet: otkupljenje ljudskog roda«. Stoga u notnom zapisu donosimo dva završetka napjeva, simplex i melizmatički (ukrasni) koji podsjeća na završetak u Muci Kristovoj.« (Stanislav Prepek, Život s Crkvom, u : Sv. Cecilija, Zagreb, 1936., br 4. str. 130.-131.). Svečani napjev posljednje rečenice podiže se od recitativa na tonu G za jednu kvartu više, na ton C. Zanimljivo da jedna i druga rečenica mijenjaju moduse i to prva ima završetak dorski na tonu G, sa sniženim tonom H, a posljednja završetak na dorskom, na tonu A. Znamo da su gregorijanski zapisi u kvadratnoj notaciji relativni što se tiče intonacije pa stoga pjevač treba sebi uzeti intonaciju kakva mu odgovara. Tenor bi mogao uzeti intonaciju na tonu B ili A. Bas ili bariton nešto niže, npr. na tonu G ili F.

Navještaj Božića bilo bi najprikladnije pjevati 24. prosinca za vrijeme moljenja Časoslova ili prije početka Mise polnoćke. Ne smije zamijeniti niti jedan dio mise. Dobro je da se probudila želja kod jednog dijela svećenika za njegovanjem stare baštine. Stoga, radujmo se što živimo u

ovom posvećenom vremenu, prožetom Božjom prisutnošću, a ovi drevni običaji navještaja Svetkovine Božića mogu biti zalag neprestanog obnavljanja i uprisutnjenja svete povijesti spasenja na radost kršćana i Kristovih sljedbenika kao i čitavog čovječanstva.

Miroslav Martinjak

NAVJEŠTAJ BOŽIĆNE SVETKOVINE

Napjev prema Laudes Festivae (1940.) – Modus ordinarius sa završetkom po napjevu muke

D va-de-set i pe-tog dana pro-sinca; vje-ko-vima na-kon stva-ranja

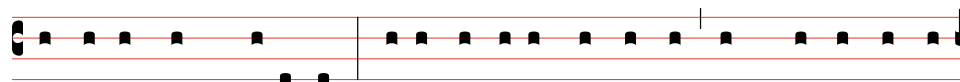
svijeta, kad je na po-četku Bog stvo-ri- o nebo i zemlju, i obli-ko-va- o

čovje-ka na svo-ju sli-ku; sto-lje-ćima na-kon Po-topa, kad je Sve-višnji

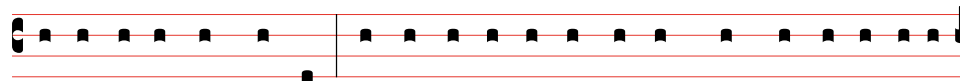
sta-vi- o dugu u obla-ke ka- o za-log mi-ra i Sa-ve-za; dva-de-set i jedno

sto-lje-će na-kon što je Abra-ham, naš O-tac u vje-ri krenu- o iz U-ra

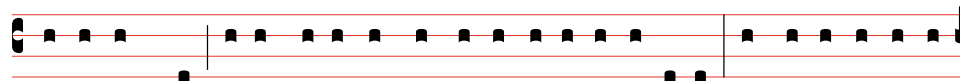
Kaldejskog; tri-na- est sto-lje-ća na-kon izlaska izra- elskog na-roda iz

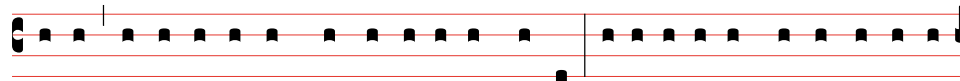
E- gipta pod Mojsi- jem; oko ti- suću go- di- na od Da- vi- do- va

poma- zanja za kra- lja; tjedna šezde- set i pe- tog po Da- ni- je- lovu

pro-ro- čanstvu; o- limpi- ja- de sto de- ve- de- set i četvr- te; od u- teme- ljenja

Rima, go- di- ne se- damsto pe- de- set i dru- ge; če- trde- set i dru- ge go- di- ne

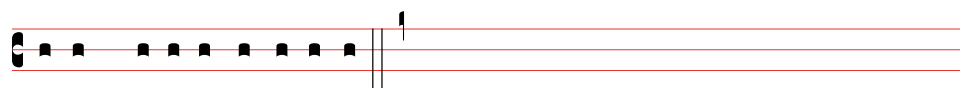
vla- danja ca- ra Okta- vi- jana Augusta; kad je mir bi- o po svoj zemlji,

I- sus Krist, vječni Bog i Sin vječnoga Oca, ho- te- ći svo- jim premi- losnim

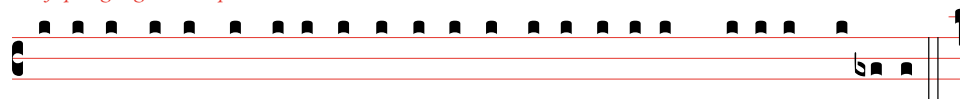

do- laskom posve- ti- ti svijet, za- čet po Duhu Sve- tom, i pošto je pro- teklo

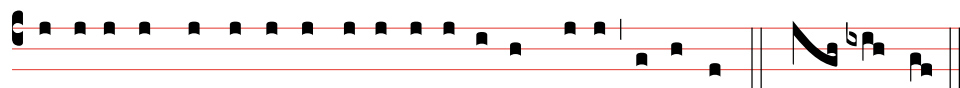
de- vet mje- se- ci po za- če- ću:

Ovdje podigne glas, a svi pokleknu:

Postavši Čovjek, u Betle- hemu Ju- di- nu po- ra- đa se od Ma- ri- je Dje- vi- ce.

Polako i svečano:

Po- rođenje Gospo- di- na na- še- ga I- su- sa Krista u tijelu. *ili:* u ti- je- lu.